

Empusoruhu

Digitized by Google

14 (2) WCPSE

1853

ԲԱԽՈՒՄ - Կայսեր առաջին անգամ դուրս է ՀԱՅՀՅԵ :
ԳԱՎԱՆԻ - Անձեռքության մեջ այստարարութիւններ՝ Թարիկի
արքային կողմէու առ այլն չեն :
ԽԱԳՈՒՅ - Խորհրդական իշխանական թիւներ :
ԳԵՐՈՎԱՆԻ - Գրադարանական ժողովը բնակչութիւնը :
ՀԵՂՈՒՄ - Առաջարկական ժողովը բնակչութիւնը :

Ա Խ Ս Տ Բ Ա

ԳՅԱՆԱ, ՄԱՐՏԻ 13

ԵՐԵՒՆ Խաղաքաղաց խիստ շքեղ եւ սրատչորժ
հնոցէն մը կատարէց : Առջի իրիկունք քաղաքա-
պեալ ծանոց թէ մեծամիաւ կայուրը լորդութիւնն ա-
ռաջացածք քլասով՝ զուրս պիտօն երէ և . կայսե-
րական առն սովորութեան համաձայն՝ նորի եւ . յա-
սալ ուստի Սահմանութիւնը եկեղեցին պիտօնը
երթայ իր ազգատոթեան և առողջութեան համար
Առառն շնորհակալութիւն մատուցանելու : Կայսին
օք Ժամկը Աին քաղցին բավանդակի խանութիւնը ըստ
գործեցան եւ . ժողովութեան բազմութեան համար
նցյ համբաներէն կառքերուն երթաւն արց կը լու-
ցաւ : Մեծամիաւ կայսեր անցնելու համբաներն ան-
հարքին մարդիկ լցուած էին, պիտօն օր առեղ
ձգելու աւալ չկար : Պաշտամէն միշտէն . նոյն եկեղեցին
քաղաքացիք եւ պրոեւստառոք ճամկուն կայու խիստ
առ խիստ կարգու կեցած էին, բողոք անելու զորդե-
րով, ծափեներով և զբաղերով գեղեցիկ զարդա-
րուած են : Կայսեր բական առն իշխանները, զօրա-
պետներն ու զինուուրական պաշտամուկութերը՝ ի պա-
տի, կայսեր՝ պալատան զրան առջեւ ժողովու երթա-
նիկ բողոք կայսերական ներքըն խորհրդականներն ա-
ռանձնեալութեները, նշնչակու բավանդակի աշխուական
տիեզները պատուան եց Կո եկեղեցին :

Ճամփ Յին մեծաբառ կօյցրն իր բարձրապատճեն
հայրը ձմիւ կազմ տա ած՝ պաշտամին գոնեն կառ պա-
գործ ելու։ Երրոր պարագան հրապարակին մէջ՝
հօսաւ, հնու քաղաքապեան ու հասարակութեան
խորհրդականնեւը, զինքն ընդառնեցան, եւ, կոյսեր
կառքին առցեւեն, քոմիտին ու ետեւեն երիտալով
մինչեւ եկեղեցին իրեն ուղիւց եղան։ Կայսեր կա-
ռաց առջեւեն ձիու կերպեցին իր տուածին օդեամ
կանց կրիմնէ կոսնն ու միջոց ըցր հինգ ձիւուրը
իսկ կոռըն ետեւեն ուրիշ մարդ ընար, ուղարկեա-
ծութիւն վրաց ամենեւն զէկոր զնուուր կամ ու-
տիմուութեան մարդ չէր սեւուեր, այնպէս որ լու-
զը համեմու մեծաբառ կօյցրը ժաղովրդեան մէջըն
անցաւ։ Եկեղեցին համեմելոն պէս՝ քաջըրին քուե-
պիսկուուր (ուրիշ պիսկուուր հրանեն ըլլալով)՝ չէր
կրցեր գալ, բողքը իր կղեւըրով եկեղեցւ այն պատճեն մէջ
կայսեր առջեւեն ելու և զինքն ընդունեցաւ։ Եկե-
ղեցւոյն մէջ ժողովաւած էին բոլոր պաշտենեացք, պիտի
պահե եւ մեծամեծեր, կոյսում յառաջ ուրիշ համա-

բալ և կոմ էին նաև՝ կողմերուհան առն ըօլոր ան-
գամները։ Կայորը խորանին առ վեր քիչ մը առնե-
աշոմքը քառա, որ առեն Զեկ Աստուած գօհութեան
երգն երդեցւեց, և Գեր։ Եպիսկոպոս որի-
նութիւն առաւ։ Ապարն եկեղեցիէն զորս ելլեւն
եաւ, քայելով՝ հան կեցող զինուարաց առնեւն
անցաւ, և եկածին պէս հօնուեասք եա գարձաւ
թէ գալու. և թէ եա դառնալու առեն ժօղովիր-
գեան բազմութիւնն ցուցուցած ուրախութիւնն ու
կեցցէի աղաղաքը սուրբագրելու բան չէ։ Երիշիւ-
նը բարը քաղաքն ու պատարձանները ինչու փա-
ռաւոր կրպով բռնաւ որուած էին։

(1) առաջանակային պատճեն հաստիշուն պէս քազարապեար կանչելը տարով, մասնաւ որ կերպով մի իր հաճախ թիւնն ու շնորհակալաթիւնը յայտնեց բոլոր ժողովութեան իրեն ցուցուած մեծ ոիրոյն եւ միանգանեցն ամէն կոլը աւունաւ ած կորդաւորութեան համուր: Գրադեալ շնորհակալ եղաւ ժողովութեան ամէն ատամիններուն՝ իր հիւանդութեան առեն յայտնուած ոիրոյ ու ցաւակութեան զգածնուց համար: Եւ իրեն յանձնեց որ Ալեքսանդրի բազումուց յայտնէ առ իր հաճախ թիւնն ու շնորհակալութիւնը:

— Արքայան Քահանայապեար մեծավառ կոչուր վահեցն ու առաջանուց բնիջուն պէս հայանեաւուած որ Հռոմի բոլոր եկեղեցւներուն մէջ մէծ շքով Առուուցց գոհութիւն մնաւուցուի: Կոյնութեու իր յատուկ ձեռքօվ կոչուր նամակ մը գրելով՝ իր ցաւն ու միանցանցն ուրախութիւնը յայտնեց: Ահեածափա կայսը խոտանցու որ կառուրիալ առաջանաւուն պէս՝ իր առաջին զորքը ոյխո՞ր ըլլոց անձամբ պատասխան տարով, կամաւորիկէ եկեղեցւոյ զինոցն առ իրեն ըստու շնորհըին իր առանձին շնորհակալութիւնը մասսացինել և իր որդիիական յարկութիւնը պահպան:

— Առ առաջ բարձնացէն քիչ մը յառաջ վահաճախեցաւ Աթեննացի Պեր։ Եւքսափիսկոպոսը ։

Գ Ա Դ Ղ Ի Ա

Ա Պատմ. ՈՒ Մարտի Յին Հետեւ եղաւ յայտարարութիւնը կ'ընէ։ Մահացներին եշերը չեն բաւեր մանաւանց առար թիերթերու մէջ պարտող սուտ թիեր ուղիղելու։ Խզց առանց մէջ անհանդ սուտ թիեր ալ կամաւ որոնց տարածութիւն աւ հաստատութիւն կատարութիւննեւ իրեն դաստիարքին գէմ կը համուրի։ Զար սրբակ լակ լայտիրները հրապարակեցին ինէ Աւասրիս Տաճկառապահի Հետ ունեցած վկերուն մէջ, Պատվականի ու Նեպականի միջնորդ թիւնը մերժած ըլլաց։ Բէ Գաղղիա օւրիշ տէրութիւնց Հետ միջազանած ըլլաց քաղցրական փախուսականներուն նկատմամբ անց զիմկոն կառավարութեան առաջարկութիւնները ընկերու, եւ թէ Ուռուսիցի կառավարութեան Հետ Սորբ Ցեղեցաց ննկիրներուն նկատմամբ խռուց մէջ ըլլաց։ Բէ Գաղղիանցից կը կացրի Եւսարիսից կայսեր կենաց գէմ եղան զաւ աճանութիւննեւ ետև անձամբ Հեռացրական պայտօնատունը գայած ու

բարեմաղթութիւն իրկան ըլլաց և թէ կայսրը Հե-
րուստացոց բաժնակցութեան կառավորաթեանը՝
Հ. սորբիայի Հերուստութեանը բրած պահանջմանը հո-
մաք մակրաման թուղթ մը խարսի ըլլաց : —
Ճշմարիտ առ է, որ Աւորիոցի ու Դրան մէջ եղած
խնդիրներուն նկատմամբ Գործիա միջնորդութիւն
ուշ չըրաց, որով եւ քառ հետեւորդի նոյնը չէր կը-
նուր մէր ու իլ : Պահստահանաց ինսպրոցն զալվ,
Կազզիա Անդ գլուխի կառավարութեան անկերդ քա-
րեմութեանը վաց վասահ է, չփարակուուիր որ
նոյն կառավարութիւնը բար զրացուց մը ամեն պարա-
գերը կը կառավէ, և եթէ ուրիշ տէրութեանց
իրեն գէմ միուրան ձևունակութիւն մ'ալ եղած
ըլլաց նէ, ինք անանց հետ չէ միուրանուն : Սուրբ
Տեղեաց ինդիրներուն նկատմանը գլուրդուրդի
մէջ բացել կառնական տեղեւրութիւններ տանուած
արաւոծ ու ըլլան, բացց նոյն նիւթին վաց Տաճ-
կառառնի հետ սկսուած խօսակցութիւնը կասան-
դնուարուց մէջ պիտի զըսւի տարաւի : Կործեմ թէ
եւ ոչ հարկուոր ու է լուիլ թէ Աւորիայի կայ-
սեր հենացը գէմ եղած զաւագործութենէ ետեւ-
երկու գեհանքեաններու մէջ եղուն հաջորդակցու-
թիւնը տօնքրական ճամբար ու հասարակ կերպով
եղուն : Կազզիայի կայսրը տանիկ զորհութեալի ու ուրա-
գործութեան մը վայ տարասիելով՝ իր ձևորու-
ցուած նամակ մը յանձնեց ուսապքնի գործաց պաշ-
տունին, որն որ Կայշերացի Արքէննա նատող գէտ-
պատին ձեռքովիլ Աւորիայի կայսեր սրուեցան : Իսկ
Նեղութեականի ինդրոցն զալվ Գալլիայի իրկան բոր-
հուրդները Հերուստութիւն կառավարութեան ու անօր
ուսհնառաւթիւն ուերա թեանց մէջ առէկ յարուբերու-
թիւնները հասանան ու պահելու համար սահնակ-
կէ ըլլաց բազանքէ յառաջ նկած էին : Եցն
խորհուրդները բարեկամույցութեան զգածում
բահած էին, և ուսանէ ձեւով մը չէին շարագրուած,
նույն մոռք որ կ'ուզնին ունանէ նոյնները մէինիւ :

— Առաջին ամպադի հրապարակությանը՝ 1843թին Պատմելիքի հրապարակը զարդարուել է Գեր. Ռժի՛ Պարբեսի ազգի պահապահ մայդանունին բանական կրոց հետեւեած ծանօթիան մինչեւ կու տայ: Նշյան մարտիր, կը ըստ, տաեւոք գործատեար մին էր ու բաւական ալ ունեւուր: Իր ոճաբարձրութեան ծանօթութիւններ պաշտօնաւեաց ականանց հասաւ կեռչ մը բերեալ, որի որ այն կոչված էն (պահեառն) մաս կը բառեեր, որը Արքեպիսկոպոսը զարդարուեցաւ: Ես կինը մահաւու վասների շափ հրանեղ այս քը պարու՛ Պարբեսի մէջ Արքեպիսկոպութեան բառած հրանեղակուցը ապրուեցաւ: Հաս ուղարկուն քեզ մը ըստ, թէ նոք քաղաքացին զավանելիք մը զիսէ, որն որ խզցնն վայ ծանր բեռ մը եղած է: Ազգանոն քայլը երբար զանիքա առիպեց, բայս թէ Ազգեպիսկոպություն մեռ ցընազնի նոք կը հանձնաց, եւ միանգամանցն պահանջնեց որ պաշտօնաւերին մը տաքնի ան կը կրկնէ: Եսիկայ ըլլաբեն եւ առև սամիկան միեւան գործականիներն ասդիէն առ զիտէն սկսան տեղական թիւններ վաստել, որու ոյն շայանութեան մէկ մասը իր հաստատէին: Եւ

նոր համար նայե մորդը իբրև Եղանակի առաստանու-
թեան մէջ Յեւք ունեցող եւ Փարփիլ արքեպիս-
կոպուր մեռցընուշ ամբաստանած՝ բանեցին ու վե-
նուորութեան բանա գրին ։ պատերազմական գաղտնա-
տանը շուտ մը քննութիւններու սկսու-^ւ։

ԱՆԳԼԻԱ

1 παδίτι, Ήμερα 1: Έργα Σωματική Οργανισμού που αποτελείται από την επίδραση της φύσης στην οργάνωση. Το πρώτο μέρος της ημέρας θα είναι αποκλειστικά στην ανάπτυξη της ικανότητας της φύσης στην οργάνωση. Η δεύτερη μέρη της ημέρας θα είναι αποκλειστικά στην ανάπτυξη της ικανότητας της φύσης στην οργάνωση.

І прів в азлуксундн амр երկբազ պատասխан ողուա-
տ. Եղիս պարեկամն կը հացընէ թէ արդեօք
որուարին տերաւթիւններն ունդ դիմկան կառավարու-
թիւններ ինդուրած են որ մեր երկիրն ընդունուած
վահանականները գորս չանաւին ու աբուրտին-
իրեն պատասխան կուտած թէ այսպիսի խնդրուածք
ու գեր և զուծ չէ. (Մուշ ըստ.) բայց երկրորդ հաջո-
ման պատասխանները կը ըստ որ պաշտին խնդրու-
մը մէջ կառավարութեան բաները համբան նման
գէպքերուն մէջ բանած համբան է և այս միքը կը ը-
պահան եւ որոշ եղանակա պիտի մերձէ: Եւ ասոր
ոյսպէս ըլլալան պատճառն յօդուի է, որովհետեւ
Նոգ շախի կառավարութիւնն ուղարգ գործերը կա-
նոն մը՝ ան առօն միայն կինար ի գործ գնելի, երբ
որ խորհրդանոցի մժուած մը անոր նոր մասկատը
իշխանութիւն մը յանձնու եր: Տաղը հիմոց պաշտօ-
նեացք, նաեւ պանդիսի բանի մը չափեալ ու բարեն,
չեն կինար պատճ ամաւորաց խորհրդէն այնպիսի
մահաւար իշխանութիւն մը խնդրել. մասաւոնդ որ
աս զարուս մէջ օտարաց համար եցած եւ ոչ մէկ
հրովարտակ մը կառավարութեան բրաւունք կու առց
օտարները մը մեր երկիրէն մերթելու, եթէ մը աշխար-
թեան ներքին ապահովութիւնը նոյնը շնորհածունեցր
Անդ շիական կառավարութիւնը ուրիշ երկիրներուն
ներքին առահմատութիւնը հոգալու երթեք չէ մաս-
եած, և շաւական է որ խորհրդանոցը մը երկիրին
ներքին ապահովութեան համար կառավարութեան
իշխանութիւն տայ, առանց ուրիշ աշխարթեանց վայ-
հու անեները: Բայց իմ պատասխան առ ըստնե-
րուս վայ չէմ կինար ամիսուիք: Անձն վայ առ առ
միանդամոցն կանցըրնեմ, որ մէկ կազմունք ան-
գլուխան որենազրութիւնն ու անդ դիմկան ուհին-
նադրութիւնն չօգնն ինչ եւ իցէ կարծիք ու մոռա-
ռնեցող օտարներուն իշխանոյի մէջ առաջազ և և
հանդիսաւ ապառն մը կու առց նէ, մէկալ կողմանէ
ալ կարծեմ թէ Անդ շիականի միւրասիւր թիւնը վայ-
եցզ օտարականներն ալ իրենց պատճութ կը պար-
աւորին՝ ազգաց իրաւունքն ու երկիրներուն օրէն-
քը յարդերով՝ այն ամեն շփոթութիւն պատճու-
ռող ձամկաներէն հրաժարիլ, որոնք օտար կառա-
վարութեանց կասկածը կը դրդուն և օտար եր-
կիրներուն հանդորասիթիւնն ու խաղաղութիւնը կը
վրդանին:

Խակ ամսոց կմն վերին համ Լորտերու խորհրդանոցին մէջ պղեւայլ խնդիրներէն ետեւ Լորտերու միանեօրոց եղաւ եւ փախառականոց խնդրոյն վայս ծանրութեամբ մը խստեցու: Վահեաւ զայտնի է Եղանակը, որ Աքենինոցի եւ Կւառիբայի մէջ Եւս գվեցոյի ժողովրդեան եւ ուկրութեան գէմ սաստիքի եւ վերջնին աստիճանին զրդուութիւն մը կը տիրէ: Աս զրդուութեան սկիզբն ու պատճառն ան պարագանէ: Որ մէնք սուրբ փախառականոց ապահան շարհած ենք եւ իրենց վայելած տասկենականութեան շարաշոր զայտածութեանը թույլ տուած ենք: Բոյզը սուրբ անցրածեանց մէջ կը համարին, որ Անդ պիտի այնպիսիները պատժելու բաւական միջջ եւ գործած չունի: Ան որ աս գեղպէս իրաք ըլլար, ան առեն հաստ ակարութեան պրոյքն էր նշն վահեճանին նկատ: Ճամփ նոր օրենք մը առաջարկել եւ քննել: Ըստ ինք (Անտեօրոգ) Անդ զիսյի օրենքն այնպէս չափու եւ գուցնուքեայ չի համարիր, եւ իրեն պարագ կը սեպէ գիտել, տալը, որ Անդ զիսյի օրենքն այնպիսի յանցուայնները պատժելու բաւական իշխանութիւն ունի: Ան որ Անդ զիսյի հզարատիները պիտի առ գաւաճանեածիներով, զինք գոհաւութիւններով, զինք գոհաւութիւն, զինքաւ նաև ու պատրաստելով, յեղանքը առաջարարութիւններ տարածելով, ուղին Անդ զիսյի բարեկամ աւքանիւթեանց մէկուն ժողովուրդն ապահան բռնթեան զրդուել, ան առեն Անդ զիսյի սկիզբանուածու եւ Արդ սուրբ բականները, որշափ առեն որ Անդ զիսյի պաշտուածութիւնն էն կը նաև տակ կը նաև, իրեւն, Անդ զիսյի համ թէ

աստվածով աշխարհնեան մէջ տօրագայութիւններ
զարացաւել եւ կամ յանձն պիտօք անունք, որ
ըստն եկած ինչ եւ իդէ ամբատաւութեան ականչ
չնենիք, որն որ Անդղիպի նուաստիթեան մըն է:
ոյց Անդղիպի հասորակ սրինց գաստուանեական
ործադրութեան վոց դպրով՝ ինք (Կարս հոգր-
ուն) հաճախեամբ կը յայսնէ, որ Անդղիպի հա-
սորակառ ինին որդէն որոշած է ասկէց վերջն ե-
ած տնամի գեղքերու մէջ, որնիվ ամբատանելու,
բառացի հիմ կը առն եւ օրինաւոր դասաստան
իւ կարերի իշխեն, գաստուանեական եղանակու
յանցաւօրին հաւեւն իշխուլ եւ նոյն ոչ իր անուու-
րը, յառաջ տանիք, եւ որդէն իրենց առ որշմանին
առաջ աշխարհնեան ծանուցան են:

— Հետօրուապի ԱՅն պատգամանորաց խորհրդական
թշ. Այսու Առաջու Պարտասով գեղաքերուն վրա
կազմ հարցման մը վայր այսպիս որաւասխան տաւա-
լը յաւասի՛ որ, բաւա, իմ ազնի բարեկուն (Ազու
Տաւալի Ապաւարա, որն որ նոյն նիւթին վրա հար-
ցում բառ էր), չխափեի ուզելու առ զրծքին վի-
րաբերեալ գրուածքը, որովհետեւ իունիկութիւն-
ները գեր բնիցած չեն: Ըստ հանրապէս հարցաւ
մուղին հետ եւ ալ ասոր մէջ կը միաբանիմ որ
ուշագ և ամենայն կերպով պաշտպանել բարձրագույն
Դրան ամբողջութիւնն ու անկախութիւնը, զորն որ
մէտ տեղութիւնները զեւ 1840ին հասաւած են,
Հիմակուն ժամանակունց ամբողջութեան ու ան-
կախութեան զայլ ողբեկն մեծ ապցու գերախու-
թիւն չիկնոր ըւըլ և բարցին: Են անանկ կը
կարծեմ որ ասանկ փոք մ' ընելը մէծ յանցանի մէջ
է, ջամկաց գեմ անհաւասարութիւնն մին է, ընդ-
դէմ ընել և ոյն օրինաց որով ազգերն իրարու-
թեա համարուն Են . . . : Պարտասցիք քաջ ըն-
ապնուկ ազգ մըն են, որով թէպէտ քրիստոնեաց
են, բայց քրիստոնեարար չեն վարուիք, որովհե-
տեւ, յափշաւակութիւնն ու աւարտութիւնն իրենց
իրկրորդ լուսեթիւն եղած է: Պաշտոն նայելով՝ ի-
րենց համանեան տեղութեան հպատակ են . . . եւ
շատորինա ալ իրենց աս հպատակութիւնը կը հանչ-
եց ու գ' ընդունի: . . . Խակ Կայնմանէն կամինի վե-
րաբռնաթեան գալով, երբ որ Անդղիպի կառավա-
րութիւնն աս բայտ իմացաւ, իրեն պարտ սեպեց
Աւտորիացի հառավարութեան ծանուցանելու, որ
իր միջւեւ հիմակ ունեցած կարծիքն վրա
հասաւասն է թէ ուշագ չէ ամենեւն Օսմանեան
տէրութեան ամբողջութեան ձեռք գորցնելէ: Ասոր
վեճնակի գահինը պատուանուն տուաւ թէ նիս այ-
նոյն մասց վայ է եւ ցուցուց որ Պարտապէտ վրա
ըրած ինչ իրն ամենաւն գալունց գեմ չէ . . . եւ թէ
ինք ալ կ' ընդունի որ նոյն երկիրն ըստ իրաւաց
Տաճկատանի կը միրաբերի: Խորը լմինցույ ըսե-
լով որ ես կը կարծեմ մէջ բարձրագոյն Դուռն ի
մինչուի է նորուգութեան ու քաղաքակրթութեան
համբան մէջ յուած երթաւորւ եւ իր քրիստոնեաց
հպատակներուն անանկ աշեկ կառավարութիւն մի
տարու որչափ որ կիւնան տալ իր շրս կազմն եղաց
տէրութիւնները: Եւ իմէ Այս Արքեկպատրի
իրաւանելոր մօիկ ի' ընէ նէ, Անդշեա միշա իրն
հաւատարիմ ու հաստատան բարեկամէ կը մասց
Արքեկպատրին ինդրաց վրա Դաղցիաց հետ յանակ
թօթիակցութիւն կ' ըլլց . . . եւ Կաղջիական կա-
ռավարութիւնը քրիստոնեականին հետ համանայն է

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՊՐԵՍԵՎԱԿԱԿԵՐ, Մարտի 4: Հյուսնայի Շահեցեր ապր
հայ տեղէ մ' իմանալով կը ծանուցանէ որ թե-
առաջարի նկան եղած գերմանական դաշնակցութեան
ժողովքին մէջ, Հետունի մէծ դասութեան պատզա-
մաւողն առ աշարկութեան մ' ընելով, լուա որ աղջ
կը լոյց Եթէ դաշնակցութեան ժողովքին աւատիրո-
կան գահին հետ պարզունելով, Երիտանիցի կառա-
վարութեան ազգու յշշարպութեան մ' ընել, առ
ապաստանարանի չարուչար դորածով և անդեմ, ո-
րով քաղաքական փախառականց օրէ որ տեղի յան-
դուցն կ' ըլլան: Առաջարկութեանը քիչ մ' առուն է
կախ մերց, մենքու որ Խոսքիցի դաշներց կերպու-
նը որ Բրուգեց դարձեալ խոզրեց, միանց ամսոն և
ծանոց որ Մերանցոց ընթացքն ու Լուսունի յեզու-
շը ական դպրոցն չնոդքերուն հման ստատիկ քննու-
թիւն ըլլալու վրայ է: առ քննութեանին յաւած է
կան Աստրիպի կառավարութեան բանելու ըն-
թացքին իրբեւ կանոն պիտոր լոյց պայմանի բար
մը մէջ որն որ մայն Աւագիութիւնից պարերի

ԳՐԱԿԱՆՈՒՄ

ԱՐՅՈՒԹԻ ԱՆԳՀԵՐՍԻ ՄԱՐՐԻ ԱՅԽԵՎԱԿԻՆ ԹԱՂ ԳԱՅ
ՃԱՐԲԱՆ ԱԵՂ ՄԱԿԻԱՅԻ ու իր ԿԱՆՉ ԽՆԴՐԵՆ ՔՐԵ
ԽՈՎՔ ԵՊԱ, ՈՐԻ որ ԽԱՎԴՐԱՅԵԼԵԱՆ ԱՐԺԱՆԻ Է:
Ու, ՂԱԼԿԱՆ ԱՐԱՎՈՐԱՄԱՆՐՈՅ Վ-ՌՈՒՅԱՆԱՅԻ
ՐԱՎԵԼԵԱՆ ԲՈՆԱՅԻ ՃԱՄԲԱՆ ՄԱՐՏՈՒԲԵԿՈՒԲ ԱՎԱՉԱՐ,

վեց, և պէտք է խառնվածիլ, որ իր բառաջ քերած պատճեններուն ծանրութիւնն իր հակառակորդներուն քաղցը շտու արդ եց ։ Ասկէց ասիթ առնելով, Շահը վայրէն մշակուած պաշտօնական ըստիքը նշինքութիւն- բառած պատճենները նշոն մշեմին գոյց հետեւելով կը գոյէ ։ Պատճենայի կառավագութիւնը ծանրութիւնը որ պատճենավագութիւնը կամ բարձր է առաջը որ Վաստիքի վախիստ թիւնները կամ բողոք պաշտօնեեց հրատակ թիւը խորհրդատացէն կախուած է ։ Առնզանին կը յուսոյ որ ըրոշիչ բազմն թիւնն իր կազմը կ'անեն ոչ ։ Կառավագութիւննը դաշերէց բնագուեցր հաւա մար Մարգինեա աւ լո Խողացէն զատ եաւ Աստիքի ուսիս կամն ալ պիտօք առաջարկէ ։

Ժամկեցն ըստ մէջ մաս բարքութիւն կառաւած թիւն աւ-
նանալուն համար բանակ է, հապա վասն զի իրենց
աշխիերամաներ ընթայ ետք է Կը ըստին, որն որ նոյն
երեսին օրինացը գէմ էր ու պատճից արև անմ: Հա-
յէ զատ նաև ան պատճառին ոչ կար որ առ արքա-
նակներ պատճու ջննքը աղքատ մարդիկներու առակ
փրցընելով կը բարսի, որն որ Մատիսին ամսու-
նակցութերուն այնպատ ընչեց կարուղ թիւն անենա-
լուն նոյնուով՝ հետո քաղաքացին նոյնառուկ մ'ալ ու
միանդ անցն իրենց գործքին ռասար երկիր դրսկնե-
րուն հետ միաբանութիւն ունենալու կասկած մը
կու տար: Աս պատճառու եր որ Դանիանոցի կառա-
վարութեան ծանօթ եղած նեղու թիւնն ու ներու-
զանու թիւնը տախոց առանկ երկայն առանձին միք-
ի զօր չըրուած պինք մը անոնց գէմ բանեցընե-
րու: Անդ դիմոցի խորհրդանոցը, որն որ պէտ անցեալ
տարի եպիսկոպոսաց պատճառաւ արքագիրը
ըստու բնութանեցաւ, առանձին զամանա մը շահնի
հոգածանա պատճու օրինաց մը համար չափէ զար

ապրեաց միանցի տէրութիւն ս մըն է : Առ զարդարու աշխակերտներ լնելու կամ՝ աղասիւտ օրներ համելու չափը՝ նոյն երջանիկ վիճակը մինակ կրնոց խոսքներու վաստիքի մէջ ձգել ։ Ֆուզիվորեան կամաց զիջիկներ համատուցած հետո ներքին համար ստութիւնը, ժողովուրդի և բարեկանութիւնը այս մասն միարժեած են, որ կրօնական խոսքութեան ամեննեւնին աւուի չափը չարուի : Անկա չեկենար առ զեպքը զաւ իրբեւ կրօնական խոնդիր մը մասն է ։ բուն բան ան է, որ Անդզիս կ'ուզէ Խոալիսցի մէջ իր աղջկացմանը ուսպան է ։ Իր հն տեղու որպես առ գործ ակրողներուն կերպարութքը ժամանակին ու պարագայից համեմատ կը լինուած : Ասոր վրայ բաւական լոյն ու բարակ զրուած ըօլոր ծառաբանութեան մէջ մէզի ամեննեն աւելի գծոյնին է իր սուրբ ձեւանալու : Ան որ բոլորականութիւնը Խոալիսցի մէջ իրբեւ խոսքութիւն հանելու միջոց մը կ'ործածելուն եւս կեցուի, ան ասեն հորի չըլլոր համարակաց կարգաւորութիւնը հանուառան պահնուու հոմար Ասուուածանցին ընկերութեանց ու ասեն նոնի տեսրակներ ծախույններուն մըսց հակել : Դրուիսնարի կառավիրութիւնը շատ աղեկ կը գործէ, երբոր ազնուածուուաց այս հերու վախճանին իր առաջնորդութեան յանձնուած երկրեն հետապնդելու կը ջանայ, ինչպէս որ մէկալ կորմանն ու իր պատուան կը փայլ՝ իր անկաւոր գառասամանն կարուած գառագուած կատարեալ զօրութիւնին տալ : Ասոր համար անձնեան ներ մէկներու, որու կարու րուաց

— 1 —

առնկ խօսողներած կորզը նուեւ տնամենինք այ կը
տեսնեմք, որուր առ բանիս մէջ սասամիկ մարդարիսու-
թիւն կ'երեւ ցընէն, իսկ մէկոչ կողմանէն քաղաքա-
կան փախուահաններուն վաս ու ողմ գարի փորման-
քը յայրեապէս կը պաշտպանն։ Եսոր մէջ մեզմ
խօսերս համար՝ զէշ հակասութիւն մը կայ։ Եթէ
մարդարիսութիւնն ու նելուցանութիւնն պարուրեն
ոչխարհքին որքվեցընելու իրաւունք մը կ'ուզեն ի-
րենց զբանել, պէտք են առն քանի առաջ իրենց
ընկերին ու երգաւորին իրաւունքը յարկել, եւ
սպանութիւն ու առն ահսակ անդիմանութիւն յա-
ռաջ բերող մոլորինքներուն իրենց պաշտպան-
թիւնը զանու, զըն որ ամեն բարեկիս մարդ բայ-
արձակուպէս կը պատապուրէ։ Առնկ երկու մը,
որ մեղի մարդարիսուներ կը խաւը, չենք ուզել ի՞ո-
նի մարդարաներ այ ընդունի։

עֲמָדָה

Համեմատած այս պահանջմանը պաշտպան իրեն պիտի
արուի: Կայսեր կը հարծուի որ ծավալցին զօրու-
թեան պաշտոնայ Միհազոյ կունը հրաժարելով,
առկական իւանք մը կ'ուզէ ուղղութեալ: Լուիս կոմար
և բրիտ գործոց պաշտոնայ դիմուր ըլլոց: Բայ Առն-
դալին՝ գաւելքից թիւնու ու արտաքին զորեց պաշ-
տոն մեռն ունեն: Հայոց մասնաւուն ուստ մասնաւ

սատուրի մեջ յատակաց երին գելմ, զըն որ Պի. Փեր-
սըն (Pearson) մատեած է, բայց կը կարծուի որ
ամփոփ ի դորձ գրուած առեն՝ հայիւ երկու տա-
րան մէջ կրնաց պլութ ելին:

Ավելի ուշ մասին լրաբառը և այս լրաբառ նոր
հրաշկութեան վրաց հետեւ կայ կերպագ կը զրէ :
Ահա ամիս է, որ լեռը ուրած է ապրուչեկ հրահա-
սակը ժայթօքել, այն լսիլող նիւթը (լուս) հոն-
տեղոց բոլոր որդաւանդ դաշտերն ու բարեկեր այ-
դիները հեղեղեց, ու Միջյ և՛ Երափփարանա Նոր-
նա առաները կը վախցրն : Աեռը դեռ քիչ մը
կը փորուաց ու գուրս բան կ'արձիկէ : Հիմնակա հե-
տոց վնասը դադրած է, բայց մեծ ու աշենց առա-
րով ու կը մոտացնել ամենուն . հիւղեն գետերուն
րարուն ալ մէկ շիսկութեամբ կը վայն, պահեցն
զէա ի բարձրացն ձօրը, և հրաբթէն երրիմն մուխ,
երրիմն ալ բուցելին սիւներ կ'ելլն : Գնանիշատեկ-
լուած բուրժունն այ լրած է, այնուեւ որ բաւական
ուսուց ամենամեջ կինոյ ըստուի թէ առ ժայթօք մն
ալ մը բախելու մօն է :

Վայրեկէի նելքին կողմերը կինոյ բուլի թէ զեռ
բոլորովին անծանօթ են : Հիմնի պղճացը մարդիկ-
ներէն զամ՝ զիտաւ որպարա երեք փերսանացիք որ .
Ա. Փեթերման , Պր. Ամերիկէ եւ Պր. Պարմի հու-
տեղերը Շամբարդո թիւն կ'ընեն առանձին : Խենա-
բաւ վրանգներու կը Հանգիպին այն խափշիդին բան-
մէջ բայց և պիտօք հաստատ միաբ ունին տարինե-
րավ պարսելը՝ չըստ կայիր լաւ խնամալու հանգա-
խենց դրամական օգնութիւն ընտոն և Անգլիա և
Արուսիա : Պունութի վթշին ալ բաւական կրթեալ
ու աղջուամբու մարդ մը ըլլազալ՝ իր կողմանէ կա-
րելի օգնութիւնը մասուցեր է և մատերո իր եր-
կօնին բաւական ու արա և առական բերքերան պղարկ
մէկ հումարցիք Երիտանիա ողանոր խառըէ :

Ուերուարի 7-ին Մականուրը էլ մշ սղործը
կերպով մարդ մը սցրեցաւ : Եսիկը բանուոր մին
էր ու գինետան մը մշ սկելց լմանելիք խօսն էր
շարի զուրս : Արար ննիք առ վիճակի մշ ձրագի
բոյսն հօս բերանը բանացավ շունչ կ'առնէր , իբ
րենին ոգեկց շոգին մէկն ի մէկ րոշնեկցաւ ս
մարելու նոր ջրլողով՝ անպատճի ցաւերով հօգին
տուաւ :

Ոստերս Պաղպիսից պըրուսոնն քաղցքին մէջ գաւառանական գեղդք մը խել մը խառնից թեւան ու մօտածթեան նիւթ եղաւ ։ Վրաւոտն՝ Հայքաւալապ հայուրիկավայրը, որ ինչ եւ իյէ սեպհական թեւան, ուսպանկան սաւարուածք ունենալոց եւ ամէն պայսիկի բաներու գէմ էր ու ամենայն ինչ հասրակաց կը քարոզէր, այս օրերու իր սեպհական թեւան իրաւունքը պաշտպանելոց համար մէկու մը գէմ զար բացաւ ։ Խնդ Արշանան բնակած առևէ Ենիքանաւոր ժամանեան հայ մը շինած էր ու իր ծարքավու տոքէլ առւած ։ Բայց առևանելով որ չի ճանիք, առևնու ոչ իրեւու անպիտան թուղթ վերի զակի («խուել») մը ծախած էր մէկ փարը ։ Այս վերջին երբոր Վրաւոտնի անունը ինչ մը ծախած եղու էր, հնավաճառ մը նոյն մէջնալ վերեկու կնն քուի գիտելով՝ մարը Ց ույուն 10 կենացինար զնեց իրեւու անպէտ թաղոթ ։ Խնդ ալ օքիպէրի անուն գրբածախին թարը 16 ույուն զանիկաց ձա խոց ։ Գրբած ախր նոյնէն 1500 աքրով սքինակ հա ները՝ սկսու իրեւու գիրք ծախէլ ։ Վրաւոտն առ որ յէց, գրբածախը գտասաւանի հրամիրեց ու զամփ կաց Անկաշտանութեան իրաւանց գէմ ճանաւանութէ իրեւու գողութեան յանցանք զօրծուծ ամրաւ առնեց ։ որովհետեւ, կըսէր, և զանիկաց միոյն ի բարք ուրազ թուղթ, և ոչ թէ իրեւու գրուած թուղթ կամ իրեւու գիրք ինք օսարացն ցի, առ կայն գտասաւանը մերեց անոր սեպհակունութեան բանաբարեալ իրաւանց փայ ըրուծ ամբաւառաւու թիւնը, ինչու որ ծախելու ատեն ամենեւին ոտուն պայսին մը գրած շըլքով ։ Գրուածքը թուղթին հետ ու առ կայն ի բարք ուրազ թուղթ կըսէր, և զանիկաց միոյն ի բարք ուրազ թուղթ, և ոչ թէ իրեւու գրուած թուղթ կամ իրեւու գիրք ինք օսարացն ցի, առ կայն գտասաւանը մերեց անոր սեպհակունութեան բանաբարեալ իրաւանց փայ ըրուծ ամբաւառաւու թիւնը, ինչու որ ծախելու ատեն ամենեւին ոտուն պայսին մը գրած շըլքով ։ Գրուածքը թուղթին հետ ու առ

Ե ընտուի մ. շ բաժնորդական նոր ընկերութիւն
մէջ գյուղապահ վայ է Փանամայի ներք ըստ կոմ օրա-
բանոցը բանազոր Հանձնի, որով Հիւսիսացին և Հա-
րաւային Ամերիկա իրարու հետ կը կապահի, և
որով Խաղաղական ու Ազգասեան Ավիլանան, իրար-
մէ կը բաժնուին: Հոս բացուելու ծովակիրքն ան-
ստորինանի բայց պիտի որ Ըլլայ, որ ամենամեծ նաև եր-
ալ կարող Ըլլան անցնիլ: Քովանուակ ծախըրը 15
միլիոն միրա ողերին կը համարուի: Ամեն մէկ բաժ

* Գուգաչը մեջ ընթաց (Littere) զրկել Պատու 130 տրամա է Առաջ առ մեջ քարտիքը բանակը մասն է :

